



Posudek vedoucího bakalářské práce

Název práce: Haman v knize Ester a v dějinách její recepce

Autor práce: Vladimír Božovský

Obor studia: Religionistika

Posudek vypracoval: Viktor Ber, Ph.D.

Datum: 14. 5. 2023

Bakalářská práce si klade za cíl prozkoumat postavu Hamana v knize Ester, jejích některých starověkých verzích a v dalších dějinách působení, zejména ve 20. století. V první kapitole autor nejprve představuje samotnou knihu Ester (1.1), dále představuje postavu Hamana v kontextu hebrejské Bible (1.2), kdy pojednává o příslušných oddílech vyprávění knihy Ester, ve kterých se s postavou Hamana setkáváme. Autor zde pracuje s vlastním překladem hebrejského textu a s vybranými kritickými komentáři a výklady knihy Ester. Svá pozorování poměrně zdařile shrnuje v závěru kapitoly. Následně autor představuje řeckou a aramejskou verzi příběhu dle Septuaginty a Targumů (2.1 a 2.2), přičemž vychází z překladů do moderních jazyků a ze sekundární literatury. V případě Septuaginty zohledňuje různé verze řeckého textu. V případě dvou targumů ke knize Ester se autor zaměřuje na TgEst1, který je celkově bližší masoretskému textu, zmiňuje však také aspekty TgEst2. Následně autor sleduje dějiny výkladu textu v rámci tradiční židovské literatury (zejm. *Midraš Raba*). Všimá si způsobu, jakým je biblický text interpretován, reinterpretován a propojován s dalšími biblickými motivy. Poslední kapitola (kap. 3) je věnována postavě Hamana v dějinách působení Ester – autor upozorňuje na různé historické postavy či situace, s nimiž byl Haman coby paradigmatický nepřítel Božího lidu spojován. Tento motiv je zjištěn v kontextu židovské i křesťanské tradice. Zajímavé je připojení části pojednávající o úloze Hamana v židovských tradicích souvisejících se svátkem Purim, zejm. v tzv. Purimspielech. Závěr shrnuje některé výsledky dané bakalářské práce.

U předložené bakalářské práce lze kladně hodnotit poměrně široký záběr: autor bezesporu prokázal schopnost pracovat s hebrejským textem bible, s relevantní literaturou v češtině a v angličtině. Velký potenciál má práce v oblasti propojování biblické exegeze a dějin působení. Do budoucna by bylo jistě nesmírně zajímavé ještě podrobněji prozkoumat interakci mezi hebrejským textem Ester, jeho starověkými verzemi a výklady na straně jedné a mezi pozdějšími purimovými tradicemi, např. těmi, které můžeme doložit v prostoru Čech a Moravy.

Práce bohužel trpí nedotažeností, která jde zřejmě na vrub časovému tlaku v závěru psaní práce. To se projevuje částečně ve struktuře práce (kap. 2 má být věnována Septuagintě a Targumu, avšak část 2.3 pojednává o midraších, Talmudu apod.). Nepřesně autor charakterizuje Ginzbergovo dílo *Legends of the Jews*. Nejedná se o nějaký „druhý midraš“, který nabízí „novodobější pohled z počátku 20. století“ (s. 33). Jde sice, jak je řečeno o kompilaci různých midrašů, jedná se ovšem o midraše starověké a středověké. Naneštěstí toto nepochopení vede k tomu, že autor cituje *Legends of the Jews* jako další nezávislý zdroj např. vzhledem k targumu nebo *Midraš Raba*. Přitom *Legends of the Jews* coby kompilace využívá mimo jiné i targum k Ester nebo midraš *Ester Raba*. Pokud tedy autor konstatuje např. shodu mezi *Legends of the Jews* a targumem k Ester nebo *Ester Raba*, bylo by třeba ověřit v poznámkovém aparátu Ginzbergovy kompilace, zda na daném místě vlastně neporovnáváme dva stejné texty. V části pojednávající ohledně



ztotožnění historických osobností s Hamanem autor místy spíše spekuluje, jako v případě Bohdana Chmelnického (s. 38). Pokud nemáme doklady, že jej Židé s Hamanem spojovali, proč jej v této části práce vůbec zmiňovat?

Autor používá odbornou literaturu ve značném rozsahu, místy se však již nepodařilo zpracovat podstatné sekundární zdroje – s ohledem na český kontext je to škoda v případě práce s řeckým textem Ester, kdy chybí odkazy na práci Černuškové a Chalupy.¹

Autor ve své práci pojednává o zajímavém tématu velice zajímavých způsobem. Demonstruje schopnost práce s hebrejským textem a s odbornou literaturou. Práce by mohla být hodnocena jako vynikající, avšak do hodnocení je nutno promítnout její určitou nedotaženost. Proto navrhuji hodnocení „velmi dobře“ (2).

Viktor Ber, Ph.D.

¹ ČERNUŠKOVÁ, V., CHALUPA, P., *Kniha Ester: v řeckých verzích (Septuaginty a alfa-textu)*. Praha: Vyšehrad, 2016.